

לשוויין ושותפות ע.ר. للمساواة والشمولية ج.م.
Sikkuy-Aufoq For a Shared and Equal Society R.A.

14 בנובמבר 2023

נייר עמדה: שמירה על מרחב אקדמי בטוח ומשותף במוסדות להשכלה גבוהה בעת מלחמה

עמדתנו זו מוגשת לקראת הדיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בנוכחות השר קיש בנושא: "התמודדות ההשכלה הגבוהה בתקופת מלחמת "חרבות ברזל" שיתקיים ביום רביעי 15.11.2023. לאור צורך אקדמי לשמור על מרקם החיים המשותף, הפלורליזם וחופש הביטוי במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, הניצבים כרגע בפני איום לאור רדיפה והסתה כלפי סטודנטים ואנשי סגל מהחברה הערבית.

זמן קצר לאחר הטבח הנורא ב- 7 באוקטובר, וביתר שאת בשבועות שחלפו מאז, אנו עדים למסע רדיפה והסתה כלפי סטודנטים ומרצים ערבים הלומדים ומלמדים במוסדות להשכלה גבוהה, במסגרתו הוגשו למעלה ממאה תלונות כלפי סטודנטים ומרצים ערבים למוסדות להשכלה גבוהה,¹ זאת כתוצאה מהקמתו של מערך מאורגן המעודד סטודנטים לדווח על חבריהם לספסל הלימודים.² המערך מפנה ומעודד הגשת תלונות כלפי סטודנטים ומרצים מהחברה הערבית באופן ספציפי, ומתעלם מקריאות גזעניות ואלימות שאף קוראות לפגיעה באזרחים העולים מקרב יהודים בממסד האקדמי.³ מבדיקה של ועדת המעקב לענייני חינוך שמלווה את מקרי ההסתה והרדיפה באקדמיה עולה כי מרבית התלונות מתגלות כחסרות בסיס, ברוב המוחלט של המקרים מדובר בפרסומים לגיטימיים המוגדרים בגבולות חופש הביטוי או פרסומים ישנים.⁴ מצב זה מסמן את עשרות אלפי הסטודנטים ומאות חברי הסגל הערבים במוסדות ההשכלה הגבוהה כאיום ומייצר אפקט של השתקה ופוגע באופן קשה בחופש הביטוי. כל אלו זורעים בליבה של האקדמיה תחושות קשות של ניכור, עוינות, ומתח מסוכן שעלול להוביל לאלימות וסכנה מוחשית.⁵

במשך שנים ארוכות מוסדות אקדמיים ומשרד החינוך עמלים על מניעת גזענות, הסרת חסמים, הנגשה של המוסדות להשכלה גבוהה לחברה הערבית ומרקם חיים משותפים, בעקבות מהלכים אלה התפתחו בשנים האחרונות מגמות חיוביות של שילוב מואץ של החברה הערבית בהשכלה הגבוהה ובתעסוקה, באופן שיש בו כדי לתרום לבנייתה של חברה משותפת בין ערבים ויהודים

¹ נתונים שנאספו ע"י קואליציית החברה האזרחית לחירום בחברה הערבית והוועד הערבי לחירום של ועדת המעקב

העליונה לציבור הערבי

² מערך הדיווח של התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית

³ ראה מאמר מסית ואלים שפרסם פרופ' אבי בראלי בעיתון ישראל היום בתאריך 16.10.2023: [אחריות החברה](#)

[הערבית לתופעת החמאס](#)

⁴ מתוך מכתב פנייה של ועדת המעקב לענייני חינוך לוועד ראשי האוניברסיטאות והמכללות מתאריך 22 באוקטובר 2023, "פגיעה במרחב הדמוקרטי בקמפוסים - הסתה פרועה נגד הסטודנטים והמרצים הערבים".

⁵ [ראה אירוע מעונות מכללת נתניה](#)

בישראל. תופעות של רדיפה, הסתה והשתקה כפי שמתרחשות בשבועות האחרונים, פוגעות פגיעה אנושה במהלכים אלה, ומביאות לכך שסטודנטים ומרצים רבים חוששים לפתוח את שנת הלימודים, חלקם מבטלים את הרשמתם או בוחרים שלא להמשיך בלימודיהם.⁶

אנו קוראים לעצור את התופעה, להוציא קול ברור של שותפות, שוויון וסובלנות שיאפשר לכולם מרחב אקדמי בטוח, פלורליסטי ושוויוני. להלן המלצותינו בנושא:

1. על התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית לבטל את מערך התלונות,⁷ על מנת להרגיע את הרוחות ולמנוע המשך הסתה כלפי סטודנטים/ות ומרצים/ות מהחברה הערבית.
2. על המועצה להשכלה גבוהה לנסח כללים ועקרונות אחידים לכלל ועדות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה, כדי לייצר סטנדרטיזציה ואמות מידה אחידות וברורות הנשענות על עקרונות חופש הביטוי ושוויון בין סגל וסטודנטים ערבים ויהודים כדי להבטיח הליכים הוגנים ורגישים. מרכז אקורד הוציאו מתווה עזר⁸ בו נעזרים מוסדות שונים, כדאי להמליץ עליו לכלל המוסדות.
3. ביצוע הכשרה לסגל האקדמי לקראת פתיחת שנת הלימודים שתתנהל בצל שגרת חירום-יש לספק לסגל האקדמי כלים שיאפשרו להם להתמודד עם הדינמיקות החברתיות המורכבות שיאפיינו בוודאי את הקמפוסים ככל שתימשך המלחמה והמתחים החברתיים שהיא מייצרת. נמליץ לערוך את ההכשרות באופן מוסדר דרך אגף הכשרה אקדמית במשרד החינוך וכן ניתן להתייעץ עם אנשי סגל וארגונים העוסקים בנושא.

מצ"ב דרישה של פורום חיים משותפים במכון מופ"ת ומינהל עובדי הוראה במשרד החינוך בנושא.

⁶ ראה הערה מס' 4.

⁷ ראה הערה מס' 2.

⁸ [מרכז אקורד - אקדמיה בעין הסערה](#)

